

TJÄNSTESKRIVELSE

2018-01-23

Tillståndsenheten

Socialnämnden

Tillsyns- och kontrollplan år 2018

Folköl, tobak, e-cigarett och påfyllnadsbehållare samt receptfria läkemedel

Dnr: SN 18/009

Sammanfattning

Socialnämndens tillståndsenhet har utarbetat en plan för hur tillsynen över försäljning av folköl, och tobak kommer att bedrivas under 2018. Kommunfullmäktige beslutade 2017 att socialnämnden ska fullgöra kommunens tillsynsuppdrag enligt den nya lagen om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare (2017:425). I uppdraget ingår att upprätta en tillsynsplan. Nämnden ansvarar även för den kommunala kontrollen av handeln med receptfria läkemedel. I planen redovisas den utförda kontrollen och tillsynen under 2017.

Socialnämnden föreslås godkänna förslaget till tillsyns- och kontrollplan för 2018.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2018-01-23
- Tillsyns- och kontrollplan år 2018

Ärendet

Kommunen är jämlikt alkohollagen (2010:1622) skyldig att utöva tillsyn över den som säljer eller serverar folköl. Vidare är kommunen skyldig att utöva tillsyn över den som säljer tobaksvaror följer 12 § tobakslagen (1993:581) som reglerar åldersgränser, former för försäljning, anmälan och egenkontroll, att tobaksvaror är försedd med korrekt varningstext samt att man följer marknadsföringsreglerna för tobak.

I kommunens roll ingår även att informera handlarna om de regler som gäller för folkölförsäljning och att – i den särskilda tillsynen – kontrollera att de som säljer eller serverar folköl efterlever reglerna, med särskilt fokus på egenkontrollen. Tobakslagen förutsätter att kommunen kontrollerar att anmälan till kommunen sker innan försäljning påbörjas och att egenkontrollprogram finns.

Kontrollen av receptfria läkemedel har tidigare presenterats en separat plan. Då den faktiska kontrollen ute i detaljhandeln i många fall samordnas med tillsynen av folköl och tobak anser tillståndsenheten att kontrollen och tillsynen kan presenteras i en gemensam plan. Tidigare kontrollplan för receptfria läkemedel har i långa stycken följt tillsynsplanen för tobak och folköl.

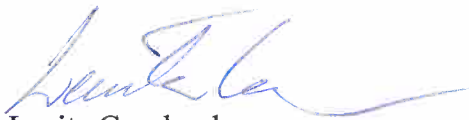
Kommunfullmäktige beslutade 2017 att socialnämnden ska fullgöra kommunens tillsynsuppdrag enligt den nya lagen om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare (2017:425). I uppdraget ingår bland annat att upprätta en tillsynsplan och att uppdatera nämndens delegationsordning. Under året kommer en kartläggning att företas. Tillsynen kommer att fokuseras på att butikerna upprättar egenkontrollprogram och att produkterna är försedda med hälsovarningar.

Ekonomiska konsekvenser och finansiering

Kontrollen och tillsynen är avgiftsfinansierad och bedöms därigenom inte medföra några negativa ekonomiska konsekvenser för nämnden.

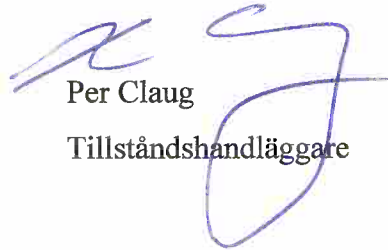
Förslag till beslut

Socialnämnden fastställer bilagd tillsyns- och kontrollplan för 2018.

Lenita Granlund

Socialdirektör

Per Claug

Tillståndshandläggare

Handläggare: Per Claug

Tillståndshandläggare

Tillståndsenheten

Telefon (direkt): 08-523 063 77

E-post: per.claug@sodertalje.se

Beslutet skickas till

Tillståndsenheten

Länsstyrelsen i Stockholms län

TILLSYNS- OCH KONTROLLPLAN

Folköl, tobak, e-cigarettor och
påfyllnadsbehållare, receptfria
läkemedel
2018

Social- och omsorgskontoret Tillståndsenheten

Kommunens tillsyn och kontroll

Folköl och tobak

Socialnämnden i Södertälje kommun ansvarar för tillsyn över detaljhandeln av folköl i butiker enligt alkohollagen (2010:1622). Tillsynsansvaret gäller även för caféer och restauranger som serverar folköl. Nämnden ansvarar även för tillsyn enligt tobakslagen (1993:581) över handlare som säljer tobaksvaror. I det sistnämnda fallet gäller det såväl butiker som internetförsäljning. Socialnämnden har delegerat ansvaret för tillsyn och för registerföring över kommunens tobak- och folkölsförsäljare till tillståndsenheten.

Tillståndsenheten har till uppgift att informera butiksinnehavarna om försäljningsregler och om skyldigheten att ha en särskild tillsyn över folköl- och tobaksförsäljningen. Varje butiksinnehavare ska ta fram ett för butiken anpassat egenkontrollprogram för försäljning av tobak och folköl. En viktig del i tillsynen är att kontrollera hur handlarna arbetar med sin egenkontroll. I tillsynsuppdraget ingår att kontrollera att butiksinnehavare anmält försäljning. Vid tillsynsbesök kontrolleras marknadsföring och skyltning om åldersgränser.

Beträffande folkölsförsäljning kontrolleras bland annat butikens matutbud. För att försäljning av folköl i butik ska tillåtas krävs bland annat att butiken har en faktisk försäljning av ett någorlunda brett sortiment av livsmedel, såsom mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, grönsaker, frukt, ett brett urval konserver liksom djupfrysta matvaror samt pizzor, piroger, smörgåsar och portioner av hämtmat.

Gällande tobaksförsäljning kontrolleras exempelvis att reglerna kring de nya hälsovarningarna följs (tidigare varningstexter). Bland nyheterna förekommer bland annat att cigarettpaket ska vara försedda med avskräckande bilder.

E-cigaretter och påfyllnadsbehållare

Enligt den nya lagen om elektroniska cigaretter och påfyllnadsbehållare (2017:425) tillfaller det lokala tillsynsansvaret på kommunen och polisen i likhet med tobakslagen. Kommunfullmäktige beslutade 2017 att socialnämnden ska fullgöra kommunens tillsynsuppdrag med mera enligt lagen.

Kommunerna har förutom ansvaret för den omedelbara tillsynen på försäljningsställen i uppgift att ta emot anmälan om försäljning. Kommunen har också sanktionsmöjligheter såsom föreläggande och förbud.

I samband med att anmälan görs till kommunen ska ett egenkontrollprogram inlämnas. Försäljning får bara ske till vuxna över 18 år och i butiken ska det finnas en skylt som uppger om åldersgränsen. Säljaren ska förvissa sig om att mottagaren uppnått rätt ålder och får inte sälja om det finns särskild anledning att misstänka langning. Varje förpackning ska i likhet med tobaksprodukter ha en hälsovarning (tidigare varningstext). Förpackningarna ska innehålla ett informationsblad och även ha en innehållsdeklaration.

Receptfria läkemedel

Av lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel framgår att den kommun där detaljhandel bedrivs ska kontrollera efterlevnaden av lagen och av de föreskrifter som har meddelats i anslutning till lagen.

Handlarna ska ha upprättade egenkontrollprogram för försäljning av receptfria läkemedel. Enligt programmet ska det finnas rutiner för hur läkemedlen förvaras, exponeras, hur och var de förvaras i butiken, hur de ska skyltas med åldersdekalering och i förekommande fall med uppgift om langningsförbud för nikotinläkemedel. Läkemedlen ska inte blandas med andra varor. Vidare ska det finnas rutiner för hur hållbarheten av läkemedlen kontrolleras, hur reklamationer och trasiga förpackningar hanteras och förvaras. Personal ute i butik ska inte lämna råd om läkemedel utan får i stället hänvisa till apotek eller sjukvårdsupplysningen.

Genomförd tillsyn och kontroll 2017

Folköl

Under 2017 har tillståndsenheten genomfört 72 tillsynsbesök. De brister som föranlett påpekanden rörde framförallt undermålig skyltning av åldersgränsen och att butikerna hade otillräckligt med livsmedel. Detaljhandel med eller servering av folköl får endast bedrivas om försäljning eller servering av matvaror också sker i lokalen. Egenkontrollprogrammen är ofta dåligt kända bland personal och ibland även av butiksföreståndarna i de mindre butikerna.

Tobak

I kommunen finns 117 anmälda tobaksförsäljare varav en enbart säljer tobak via internet. Totalt har tillståndsenheten genomfört 107 tillsynsbesök under året.

Informationen om de nya hälsovarningarna som ersatte tidigare varningstexter på cigarettpaketet verkar ha slagit igenom väl. Endast i några få fall har felaktigt märkta cigaretter påträffats under hösten och vid något tillfälle har mindre mängder med tobak med utländsk varningstext påträffats. I de fallen har omedelbar rättelse skett.

Egenkontrollprogram anpassade till de lokala förhållandena saknas i många fall. Programmen är ofta dåligt eller inte alls känt bland personal och fyller således inte sitt syfte. I vissa butiker saknar både handlare och personal kännedom om vad egenkontrollprogram är för något. Skyltningen om åldersgränsen är i regel god ute i butikerna.

Tillståndsenheten har kontrollerat tobak tillsammans med polis vid flera tillfällen. Ingen tobak har tagits om hand av tillståndsenheten 2017.

Tillståndsenheten har tillsammans med polis fört diskussion med innehavarna till några serveringsställen där det sålts vattenpipstobak för rökning.

Enligt en undersökning som genomförts av Tobaksleverantörsföreningen och KPMG, är var femte cigarett som röks i Södertälje obeskattad. Staden ligger i Sverigetoppen beträffande andelen obeskattade cigaretter som röks. I undersökningen jämförs andelen kastade cigarettpaket med utländsk eller felaktig varningstext i 29 olika städer. Detta är inget som tillståndsenheten har observerat eller kunnat belägga ute i handeln.

E-cigarett och påfyllnadsbehållare.

Under sommaren och hösten har en preliminär kartläggning av handlare som säljer e-cigarett påbörjats. Information om den nya lagen har lämnats i ett flertal butiker. Nya åldersdekaleringar som innehåller åldersgränsen för försäljning av e-cigarett har delats ut. Vid årsskiftet 2017/2018 hade en handfull allmänningar om e-cigarettförsäljning inkommit till kommunen och försäljning av e-cigarett påträffats i 15 butiker.

Receptfria läkemedel

Den kommunala kontrollen av handel med receptfria läkemedel har skett av nästan samtliga 55 anmälda försäljningsställen. Konstaterade brister rörde framförallt att läkemedel blandades med andra varor, avsaknad av skyltning av läkemedel och åldersgräns och att hållbarhetstiden för läkemedlen gått ut.

Tillsynsplan för 2018

Folköl

I Södertälje kommun fanns vid årsskiftet 2017/ 2018 ett 70-tal försäljningsställen för folköl. Det rör sig främst om detaljhandlare men även några restauranger och caféer där det serveras folköl. Majoriteten av folkölshandlarna ska få minst ett besök under året.

Tillsynen under året kommer att inriktas mot kontroll av :

- om försäljare som serverar eller säljer folköl har ett tillräckligt matutbud
- hur butikerna arbetar med sina respektive egenkontrollprogram
- om det finns skyltar som upplyser om åldergränsen
- marknadsföring

Tobak

Vid årsskiftet fanns 117 anmälda försäljningsställen som säljer tobak varav några är restauranger med serveringstillstånd samt några caféer. En av tobaksförsäljarna bedriver endast internethandel. Varje butik ska få minst ett tillsynsbesök. I samband med eventuella uppdagade missförhållanden, tips eller klagomål kommer uppföljande besök att göras.

Tillståndsenheten planerar att genomföra gemensam tillsyn av mindre tobaksbutiker i delar av kommunen tillsammans med polis. Viss tillsyn tillsammans med polis kan komma att inriktas mot försäljning av vattenpipstobak i vissa lokaler.

Tillsynen under året kommer att inriktas mot kontroll av :

- hur butiksinnehavarna arbetar med sin egenkontroll
- hur butiksinnehavarna informerar personalen om gällande regler
- informera och förbereda handlarna om kommande förändringar i tobakslagen
- märkning av tobak
- att tobak inte har felaktig eller utländsk hälsovarning

Det finns ett förslag på en ny tobakslag som eventuellt kommer att påverka arbetet under året. Oavsett vilka förslag som ett kommande beslut omfattar kommer det att finnas behov av informationsinsatser.

E-cigaretter och påfyllningsbehållare

Tillsynen under året kommer att inriktas mot :

- en kartläggning av vilka butiker som säljer e-cigaretter
- att egenkontrollprogram finns
- att varorna är försedda med hälsovarning och har informationsblad och innehållsförteckning
- att det finns dekaler som upplyser om åldersgränsen ute i butikerna

Receptfria läkemedel

Tillståndsenheten fortsätter att kontrollera hur butikerna arbetar med och använder sig av sina egenkontrollprogram. Vidare studeras hur olika branschorganisationers framtagna egenkontrollmallar butiksanpassas och används lokalt.

Fortsatt kontroll av att de produkter som säljs finns med på Läkemedelsverkets beslutade sortimentlista och att läkemedlen inte blandas med andra produkter. Läkemedlens exponering i butiken granskas liksom förvaringen, skyltningen och läkemedlens hållbarhet.

Kontrollköp

Kommunen kan utföra kontrollköp av folköl, e-cigaretter, receptfria läkemedel och tobak för att kontrollera att försäljningsstället följer 18-årsgränsen. Metoden efterfrågas av länsstyrelsen i deras årliga enkät. Tillståndsenheten har för avsikt att utföra kontrollköp av cigaretter i delar av kommunen under året.